

TEOLOGIA, ESPIRITUALITAT I PASTORAL DEL CULTA A LA MARE DE DÉU DE LLUC
a les cartes pastorals dels Bisbes de Mallorca en els aniversaris de la Coronació

P. Gabriel Seguí i Trobat, msscc

Introducció

a) Els bisbes de Mallorca han commemorat els anys jubilaris de la coronació pontifícia de la Mare de Déu de Lluc amb una carta pastoral.

b) Es tracta d'escrits magisterials de valor desigual, que en certa manera donen notícia de la vinculació de cada bisbe amb el santuari i de com s'ha apropiat la devoció a la Mare de Déu de Lluc.

c) Són documents d'interès des del punt de vista teològic i pastoral, que tanmateix no sempre han estat decisius ni han influït d'una manera significativa en el creixement del culte a la Mare de Déu ni en el seu arrelament a la religiositat popular mallorquina.

Les cartes pastorals dels bisbes de Mallorca



1. *Coronació pontifícia*. L'edicte del bisbe Mateu Jaume (31 de juliol de 1884: BOOM XXIV [1884], n. 14, pp. 217-221):

a) S'ha de llegir en connexió amb els Breus papals referents a la Coronació (BOOM XXIV [1884], pp. 240-244).

b) Comunicació dels documents pontificis i de la realització de la corona al poble mallorquí (pp. 215-216).

c) Junta les advocacions marianes de Lluc i la Immaculada: "Immaculada Reina" (p. 218) i "Puríssima Mare" (p. 219), i remarca que la Mare de Déu de Lluc és la Patrona de Mallorca (p. 217).

d) El sentit del pelegrinatge (pp. 219): una obra de pietat i d'expansió religiosa (testimoni de fe), una obra de penitència i mortificació, i una oferta a Déu, en obsequi a Maria, dels sacrificis de la pujada (dimensió expiatòria).

e) Normes pràctiques per a la pujada (pp. 220-221).

f) La vertadera carta del bisbe Jaume va esser la seva peregrinació, a pesar de l'edat avançada, i l'acte de la coronació.



EXCM.SR.BISBE CAMPINS

2. 25^e aniversari de la Coronació. La carta del bisbe Pere Joan Campins (10 d'agost de 1908: BOOM XLVIII [1908], n. 16, pp. 229-243).

a) Lluc és una peça essencial del projecte pastoral del bisbe Campins de restauració de la diòcesi; fou "la seva segona catedral" (Biografia oficial del bisbe Campins, 1915).

b) Una perspectiva discretament subjacent: *Pro aris et focis*. (*Lluc per a Mallorca és encara lo sant racó de la llar*: M. Costa i Llobera). Cal relacionar aquesta carta amb la dedicada al VII centenari del naixement del rei Jaume I (BOOM XLVIII [1908], n. 1, pp. 14-20): una relectura de la història de Mallorca en clau providencialista.

c) Una carta que es fa eco de l'aportació de l'Església de Mallorca a la Renaixença: la insòlita versió catalana de la pastoral (cfr. la dedicada al rei En Jaume). El tema de la llengua com a tret d'identitat.

d) Es tracta d'un document que serà un punt de referència bàsic en el Magisteri episcopal postconciliar sobre Lluc.

e) Argumentació teològica:

- Ubicació de la veneració a la Mare de Déu de Lluc a l'economia de la salvació: argument soteriològic (pp. 230-231).

- A la naturalesa humana, la dimensió corporal i l'espiritual estan substancialment unides i per això Maria es representa en imatges: argument antropològic (pp. 232-234).

- Un tema moderníssim, la vinculació entre Maria i l'Església, seguint el Nou Testament (p. 232; cfr. LG): argument eclesiològic.

- Les imatges de Maria i dels sants són una plasmació de la comunió dels sants que unifica el poble de Déu en un sol culte (pp. 233-234): argument litúrgic.

f) La significació de Lluc per a Mallorca:

- Lloc de pau, pregària i alleujament del cor enmig de la muntanya (pp. 234-235): santuari de pau i de pietat.

- La casa pairal de tots els mallorquins (p. 242).

g) Iniciatives pastorals (una pastoral dels símbols):

- La peregrinació com a acte litúrgic (cfr. la influència del moviment litúrgic):

- La confessió i la comunió sacramentals (pp. 235-236).

- Foment de la pregària: el rés del Rosari i altres pregàries (p. 237).

- Pregària amb la Sagrada Escriptura: salms graduals i càntics evan-gèlics (*Magnificat, Benedictus, Nunc dimittis*).

- Altres himnes i oracions litúrgiques.

- Completar la decoració barroca del temple: "no indicarà, de part de tots els qui santament nos avanam de ser fills seus, descuit, fredor o incultura" (p. 239).

- Dedicar la basílica per dignificar-la espiritualment (p. 239).

- L'erecció dels Misteris del Rosari (p. 240).

- L'acabament dels edificis per allotjar els pelegrins (pp. 240-241).

- La redacció d'una història de Lluc a Mn. Mateu Rotger per demostrar "la potència del nostre santuari més estimat i la cooperació de tothom, en totes les èpoques, per enriquir-lo i enaltir-lo" (p. 241-242): Lluc és obra de tot un poble.

- Els escuts de tots els pobles de Mallorca com a síntesi de la seva història i de la protecció de la Mare de Déu (pp. 242-243).



3. 50^e aniversari de la Coronació. La carta de l'arquebisbe Josep Miralles (25 de març de 1934: BOOM LXXIII [1934], pp. 103-109)

a) Recapitulació de la Coronació i del 25^e aniversari amb precisió d'historiador (pp. 103-106).

b) Cita de diverses poesies en català de les corones poètiques com a testimoni de la devoció a la Mare de Déu.

c) Significació de Lluç per a Mallorca: "com si tot el nostre ésser d'illencs i de catòlics estigués fortament imantat en direcció a aquell indret" (p. 106).

d) Iniciatives pastorals (un plantejament continuista):

- Les peregrinacions (p. 107).

- Reformes al cambril (p. 107).

- Afegir joies a la corona de la Mare de Déu (p. 107).

- Inici del procés diocesà de beatificació del P. Joaquim Rosselló i Ferrà (pp. 107-108, "antorxa i guia de l'Església de Mallorca"): estimular la recerca de la santedat.



4. 75^e aniversari de la Coronació. La carta del bisbe Jesús Enciso (27 de desembre de 1958: BOOM XCIX [gener de 1959], n. 1, pp. 2-9).

a) Una reflexió en el marc del misteri de Nadal: Maria com a Mare de Déu (p. 2).

b) Record de la Coronació i dels anteriors anys jubilaris (pp. 2-3; 7-8).

c) Argumentació teològica: els títols marians i l'economia de la salvació (una sòlida meditació basada en l'Escriptura i en els Pares):

- Maria, Mare de misericòrdia (p. 3).

- Assumpta al cel (p. 3)

- Reina perquè és Mare del Rei de tota la creació (pp. 3-5).

- Maria en l'obra de la redempció (p. 5).

d) Significació de Lluc per a Mallorca:

- El santuari "que tot mallorquí duu ben endins de l'ànima" (p. 6).

- Lloc de devoció, pau i esperança: la unció de la imatge de la Mare de Déu fa pregar i confiar (p. 7).

e) Iniciatives pastorals:

- Les peregrinacions (p. 8).

- Aprendre cants per a les peregrinacions i la missa de angelis per al pontifical del dia de la Coronació (p. 8).

- Es deixa la iniciativa al clergat, però s'institueix una Junta Diocesana per procedir amb orde (p. 8).

f) Cites en català de l'*Himne dels pelegrins a Lluc* de M. Costa i Llobera.



5. *Centenari de la Coronació*. La carta del bisbe Teodor Úbeda, *Maria, mare i model* (29 de juny de 1983: BOBM CXXIII, n. 14 [16 de juliol de 1983], pp. 243-328).

a) Record de la Coronació i dels anteriors anys jubilaris (pp. 243-247): “Nosaltres, hereus de tots els valors i virtuts d'aquesta Església” (la tradició viva).

b) Una orientació històrico-salvífica (Maria com a Mare) i eclesiològica (Maria, model de l'Església) en sintonia amb la mariologia del Magisteri conciliar (capítol VIII de la constitució *Lumen gentium*) i postconciliar (*Marialis cultus* de Pau VI i els escrits de Joan Pau II).

- Un doble eix teològic i pastoral: el resum de la mariologia del concili Vaticà II (pp. 249-256), i la renovació del culte i la devoció marians (pp. 256-294). En aquest sentit, la carta és encara ara un instrument vàlid per orientar i guiar la religiositat popular mariana.

- Una carta feta amb la col·laboració de diversos experts, teòlegs i pastors: un exemple de Magisteri episcopal participatiu.

- Un capítol especialment novedós respecte de les altres cartes és el tractament del culte marià a partir de l'antropologia actual (pp. 284-294): les inquietuds de l'home modern, la dona, els pobres i l'ecologia (el viratge antropològic del concili i la teologia postconciliar dels signes dels temps).

- Un estil teològic dialogant davant els reptes de la Modernitat i atent als seus plantejaments.

c) Una teologia de l'Església local des de la mariologia. Relectura en clau eclesiològica de la dita *Lluc, llar de poble mallorquí*. El centenari en el *procés vital* de la nostra Església:

- No es limita a recordar la protecció de la Mare de Déu de Lluc sobre l'Església mallorquina, sinó que la presenta com la impulsora i el model de la seva renovació segons els criteris del concili Vaticà II.

- Els eixos de la renovació: Església reconciliada i reconciliadora (cfr. Any Sant de la Redempció); Església enviada i servidora (una actitud de simpatia envers del món: Pau VI); Església solidària i corresponsable (cfr. la teologia paulina del Cos de Crist).

- Els fruits de renovació esperats en el cos eclesial: renovació i vitalització de la devoció mariana (p. 305); vivència i pràctica de la reconciliació (pp. 306-307); el servei als pobres (p. 307); corresponsabilitat eclesial (p. 308: cfr. les assemblees diocesanes). Una Església samaritana, profètica i carismàtica.

d) Iniciatives pastorals:

- La peregrinació com a centre i pedagogia del centenari de la Coronació: una meditació sobre el sentit profund del pelegrinatge (pp. pp. 308-315).

- Pràctica de la pregària .

- Una novetat: la interpel·lació a sectors eclesials concrets: agents de pastorals i joves (pp. 324-325).

- Una mancança: l'absència d'aplicacions concretes de l'eclesiologia de comunió a les macroestructures diocesanes (consells, arxiprestats, etc.), segurament per motius canònics.



6. 125^e aniversari de la Coronació. La carta del bisbe Jesús Murgui, *Maria, Mare de Déu i deixeblla perfecta del Senyor* (14 de setembre de 2008: BOBM CXLVIII, nn. 8-9 [agost-setembre de 2008], pp. 370-396).

- a) Recupera i glossa la carta del bisbe Pere Joan Campins.
- b) La significació de Lluç per a Mallorca:
 - Marc històric: la devoció mariana de Jaume I i de Ramon Llull (p. 278), i les altres imatges marianes venerades a Mallorca (pp. 378-379). Una devoció arrelada en el temps i l'espai.
 - Aplicació a la Mare de Lluç del que diu el bisbe Campins sobre la resta d'imatges marianes mallorquines (p. 379).
 - L'itinerari celebratiu de Lluç com a itinerari de vida cristiana (un exercici de mistagogia): capella de la font baptismal (pp. 379-381), capella penitencial (pp. 381-383); capella del Santíssim (pp. 383-384) i cambril (pp. 384-386).
 - Una suggestiva i fecunda relació de temes:
 - baptisme: santedat i comunió eclesial (sants i santes de l'Església de Mallorca.
 - penitència: anunci de salvació des de la misericòrdia sense límits de Déu, peregrinació i pràctica de la pregària.
 - Contemplació eucarística: valoració de la missa diària i dominical, i pràctica de la caritat.
 - La Santa Figura: record de l'Església estesa d'Orient a Occident (ecumenisme) i impuls de l'evangelització (Ramon Llull).
- c) Argumentació teològica (pp. 371-378):
 - Maria, Mare de Déu: el gruix de la tradició eclesial secular.
 - Una teologia del discipulat (cfr. el Magisteri de Joan Pau II i Benet XVI), que insereix la figura de Maria en l'*itinerari* personal del creient i dóna color a la relació de l'Església amb Crist. L'Església també és deixeble de Crist:
 - Maria és una dona amb actituds actives i no sols una serventa obedient que escolta.
 - L'horitzó del discipulat: les dificultats (cfr. la secularització).
- d) Articulació pastoral: un discipulat que es vertebrava i renova en els sacraments del baptisme i l'eucaristia (iniciació cristiana), i de la penitència:
 - La influència del 125è aniversari "en el ritme vital de la diòcesi" (p. 386): inserció de Lluç en el pla diocesà de pastoral (cfr. bisbes Campins i Úbeda).
 - Una pastoral dels símbols (cfr. bisbe Campins) concretada en la celebració dels sacraments.

Conclusions

- a) Les cartes pastorals dels bisbes de Mallorca recullen, sistematitzen i impulsen la devoció popular a la Mare de Déu de Lluç; per tant, són deutores de la tradició i esdevenen una mostra de "mariologia inculturada".

b) Al·lusió a la Mare de Déu de Lluc com a Patrona de Mallorca (bisbes Jaume i Campins). En canvi, els bisbes Miralles i Enciso s'hi refereixen anomenant-la Reina de Mallorca.

c) Les cartes dels bisbes Teodor Úbeda i Jesús Murgui signifiquen un salt qualitatiu respecte de les anteriors:

- S'escriuen no en un context de Cristiandat, sinó de secularització i increença.

- S'inspiren en la mariologia del concili Vaticà II (cap. VIII de la constitució *Lumen Gentium*) i del Magisteri papal postconciliar (*Marialis cultus* de Pau VI, i escrits de Joan Pau II i Benet XVI).

- Presenten una mariologia del servei en el context d'una Església samaritana.

- Pel que fa a la pietat popular, passen del seu simple foment i confirmació a la seva reconducció amb criteris litúrgics.

d) Perspectives pastorals:

- Una metodologia pastoral continuista basada sobretot en les peregrinacions.

- Pas de la *restauració* de la Mallorca cristiana d'arrels medievals (bisbes Campins, Miralles i Enciso) a l'*evangelització* (bisbes Úbeda i Murgui).

- Inserció de Lluc dins el pla de pastoral diocesà com un dels seus principals exponents i com un instrument de renovació de la diòcesi (bisbes Campins, Úbeda i Murgui).